

Жекало І.С.

*студент 3-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ АДВОКАТІВ: ПСИХОЛОГІЧНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

відповідно до положень статті 19 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року до видів адвокатської діяльності відносяться: надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави; складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру; захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру; надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні та ін. Практична діяльність захисника є досить складною, а тому вимагає високого рівня комунікативної компетентності, якого можливо досягнути тільки за допомогою цілеспрямованого розвитку комунікативних та ораторських здібностей. аналіз наукової літератури дозволив зробити висновок, що на якість спілкування адвокатів суттєво впливають такі компоненти, як: загальна ерудиція, інтелект, ораторські та комунікативні здібності. а тому правильним буде розгляд саме психологічно – правових аспектів розвитку комунікативних здібностей адвокатів. Проблеми комунікативної діяльності адвоката неодноразово розглядали у своїх наукових працях такі видатні українські науковці, як т.в. варфоломєєва, о.і. Жуковська, о.д. святоцький, д.п. Фіолевський, в.п. Шибік, б.г. ананьєв, і.д. Бех, л.г. Божович, л.с. виготський, а.г. ковальов, в.н. мясищев, к.д. ушинський.

Запорукою успіху роботи адвоката є його уміння спілкуватися з людьми: будувати правильні взаємостосунки з підзахисним, слідчим, прокурором, судом та іншими учасниками кримінального процесу. комунікативність дозволяє адвокату більш глибоко проаналізувати психологічні причини здійснення злочину, охарактеризувати особу обвинуваченого, дослідити характер позитивних і

негативних обставин і причини конфліктних ситуацій, що виникають у ході судового розгляду справи та ін.

В.Л. Васильєв зазначає, що для всіх юридичних професій однією з головних сторін діяльності є комунікативна, яка включає налагодження контакту юриста з іншими фізичними особами в цілях здійснення професійних обов'язків. На практиці комунікативний аспект діяльності адвоката проявляється в: 1) комунікативно-психологічному контакті адвоката з підзахисним або з клієнтом при першій зустрічі і на всіх інших стадіях судових процесів; 2) при комунікативно-психологічних контактах зі складом суду та іншими учасниками судового процесу у всіх судових інстанціях; 3) збереженні адвокатської таємниці. Психологами доводиться така точка зору, що успіх комунікативної діяльності багато в чому залежить від такого чинника, як сумісність людей, під якою розуміють процес взаємної адаптації функціональних, комунікативних і особистісних якостей осіб. у комунікативній діяльності адвоката вказане психологічне явище має важливе значення, оскільки на принципі сумісності ґрунтується вибір обвинуваченим захисника, психологічний підхід захисника до обвинуваченого і встановлення з ним психологічного контакту. існує ряд чинників, які сприяють виникненню сумісності в діяльності адвоката. до них відносяться: а) комплекс індивідуально-психологічних якостей захисника і обвинуваченого; б) професійні навички захисника, визначувані знаннями, уміннями, досвідом; в) загальна і професійна культура адвоката; г) правильне розуміння захисником свого процесуального положення. останнє має важливе значення тому, що за наявності чітко вираженої односторонньої функції, виконуваної адвокатом у процесі, необхідно вміло поєднувати захист законних інтересів обвинуваченого з інтересами правосуддя. у процесі судових засідань адвокати часто розраховують на пробудження відчуттів у слухачів. Захисники можуть детально і багатослівно описувати страждання, переживання, муки обвинуваченого. таким чином, активізується психологічний механізм емпатії (від англ. «співчуття», «співпереживання», «уміння поставити себе на місце іншого»): слухачі переживають почуття, у них виникає співчуття, природне бажання чимось допомогти, полегшити страждання. Буває, що оратор пропонує слухачам у думках поставити себе на місце особи, про яке ведеться мова, уявити, що вона могла відчувати

у момент здійснення цієї події. Однак, деякі перегини в нагнітанні відчуттів можуть викликати протилежний ефект у слухачів.

і, нарешті, неможливого говорити про обґрунтованість, доведеність та доказовість судової промови без належно-логічно побудованої аргументації та критики. Без цього жодна промова не матиме переконливого впливу, якщо вона не буде ретельно підготовлена судовим оратором. Процес підготовки судової промови зазвичай поділяють на чотири етапи: 1) збирання матеріалів; 2) їх аналіз; 3) систематизація; 4) письмова підготовка промови; деякі юристи вважають за потрібне повністю викладати текст промови на папері, інші, ґрунтуючись на знанні матеріалів справи, розраховують на власні ораторські здібності та натхнення, й зовсім не пишуть промов. Усе залежить від індивідуальних здібностей та уподобань юриста та від кожної окремої судової справи. Адже в складних, багатоепізодних справах навіть найталановитіший юрист не обійдеться без опорних записів щодо матеріалів справи.

Таким чином, вдалося побачити, що комунікативна діяльність адвоката має важливе значення в практичній діяльності захисників. Тому для того, щоб підвищити рівень комунікативних здібностей адвокатів, потрібно: По-перше: у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів, які готують юристів запровадити активні форми навчання, які будуть спрямовані на розвиток комунікативних здібностей у студентів, необхідних для подальшого виконання комунікативної діяльності у майбутньому; По-друге: для виявлення психологічної та комунікативної готовності адвокатів щорічно проводити тестування та практичні заняття для захисників. обов'язок по проведенню тестування адвокатів покласти на обласні колегії адвокатів, яким надати право видавати відповідь адвокатам щодо їх психологічної підготовки та підвищення ораторського навичку. Професійно-психологічна підготовка адвокатів значною мірою сприятиме підвищенню рівня успішності виконання професійного захисту громадян у країні. Перспективою подальшого дослідження може стати виявлення юридично-психологічних аспектів конструктивної, засвідчувальної, пошукової діяльності адвокатів.